

A harmonista könyve

A nyár végén némi birtokügy intézésének ürügyén, de leginkább rokonlátogatásban a faluban s a kiterjedt orgoványi tanyavilág Kargala nevű részén jártam. A nevét adó mocsár partjától, a már romosodásnak indult, egytantermes kargalai iskolától kezdve, melyet a gróf Klebelsberg-féle iskolaépítési programban 1930 elején nyitottak meg, s amely a 80-as évek végéig működött mint az ország utolsó összevont nyolcosztályos iskolája —az első osztály második félévétől ide járt édesanyám is—, ki a bugaci puszta határáig, a másik oldalon meg a tolvajosi részig lakott a kiterjedt rokonság a XX. század elejétől kezdve. Itt születtem én is. Az utolsó nagynéni a kilencvenes években és a saját kilencvenes évei táján húzódott be a faluba. Szomorú volt látni az egykor virágzó vidék pusztulását, hiszen már csak foltokban művelik a földeket s a nemzeti park területére eső részeken a természet szinte teljesen visszafoglalta a jussát. Egy-egy határkő, tájidegen fa, a lábamnak el nem felejthető domborzat —dédszüleim eltűnt tanyájának helye, a kis domb, a másnak ismeretlen ösvények, facsoportok—: mind gyermekkori emlék, a beavatottnak az emberi kultúra nyoma. Magas fák alól fehér falaival kiviláglik az elhagyatott vidék egyetlen gondozott épülete; mellette egy lakatlan tanya. Az épület az orgovány-alsói baptista gyülekezet imaháza volt. Fénykorában talán nyolcvan lélek, rokonok és későbbi betérők otthona. Dédapám, akiről hosszúra nyúlt énektörténeti sorozatomban többször is megemlékeztem, darvasi Szabó Balázs építette testvérével együtt. Jó állapotban van; bár nincs kulcsra zárva s bárki arra haladó bemehet, eddig mindenki tiszteletben tartotta az egyszerű istenházát. Mellette a tanyát, ahol nagynénikém lakott, míg lehetett, míg a teteje meg nem rogyant, ideiglenesen valamiféle hajléktalanok foglalhatták el. Ma csak férgék, madarak és kóbor állatok lakják. Nagynéném irodalomkedvelő, naiv verselő volt, könyveket is találtam a térdig érő szemétkben, hulladéokban. Egy ablakban pedig, amelynek kivételesen még nem verték ki az üvegét, egy énekeskönyvre bukkantam. Szép kiírt betűkkel írták bele: „Orgovány II. gyülekezet Túlajdóna, 943. okt. 22.” „A belső címloldalon: „Harmónium-é”. Ez volt hát az orgovány-alsói tanyasi harmonista könyve! Mindig nagy becsben tartott ember volt az énekevezér. Fiatal lány korában anyám, ha bekarikázott Kecskemétre, baptista léteére először a nagytemplomba ment, a hajnali mise idején, hogy orgonát halljon. Mondja, azért imádkozott, hogy ha egyszer fia lesz, orgonista legyen. Az 1943-as énekeskönyv, melyet HH jellel sokszor idéztem, nem teljes. A 376-as énekig ép, kevés nyomát mutatja a használatnak; a következők ívnek a fele maradt meg, elrongyolódva. A 400-astól a 630-asig elkallódtak az énekek. Áruklodó jel: innen használták igazán a könyvet: itt találhatók a hagyományos, komoly énekanyagra rátelepült angol-amerikai és más „evangelizációs” dalok. Tanulság nincs, csak szomorúság, s némi nosztalgia. De mindez túl bonyolult ahhoz, hogy akár tizenhat részben is el lehetne mondani. — 2009-ben ünnepelték az újkori baptizmus amszterdami indulásának 400. évfordulóját.